

Jāpiedalās!

Tuvojas Saeimas vēlēšanu laiks, un ar katru dienu dzirdam aizvien vairāk dažādu partiju aicinājumus balsot par tām, solot daudz dažādu labumu. Šobrīd daudzi cilvēki saka: nezinu, par ko balsot, tāpēc labāk neiešu uz vēlēšanām. Arī cilvēki ar invaliditāti, aizbildinoties ar neziņu, kā un kur varēs nobalsot, bieži nolemj labāk nekur neiet, jo vienalga izmainīt valsts sistēmu nevarēs. Tādēļ mūsu avīzē, no vienas puses, gribam aicināt ikvienu doties uz vēlēšanu iecirkni nobalsot, jo katra mūsu balss var palīdzēt veidot labāku Latviju un

labāku invaliditātes politiku. No otras puses, šajā avīzes izdevumā stāstīsim par to, kāda veida atbalstu Latvijā jūs varat saņemt, lai nobalsotu pēc iespējas vienkāršāk un ērtāk.

Šogad Centrālā vēlēšanu komisija jau ļoti savlaicīgi sāka darbu ar pašvaldībām. Vispirms tika sagatavoti ieteikumi, kā izvēlēties vēlēšanu iecirkni un kādam tam jābūt, lai cilvēki varētu ērti nokļūt un ērti pārvietoties. Līdzās tam tika sagatavoti ieteikumi, kā iekārtot vēlēšanu iecirkni. Ar dažiem noteikumiem, kas iekļauti šajās vadlīnijās, mēs jūs iepazīstināsim arī savā avīzes numurā.

Būsim godīgi, visticamāk, pamostoties nākamajā rītā pēc vēlēšanām un uzzinot rezultātus, nekāda laimes sajūta mūs nepārņems. Tik daudzu partiju izvēle vēlēšanu sarakstā neapšaubāmi novedīs pie kompromisa, kas savukārt nozīmē, ka īsti labi nebūs nevienam. Tomēr nepiedalīties un ļaut mūsu vietā izlemt citiem ir sava veida atbildības uzkrāšana uz citu pleciem. Pieprasīt deputātu solījumu pildīšanu visgodīgāk būtu tikai tad, ja arī pats esat bijis atbildīgs un piedalījies ar šo nelielo soli – devies nobalsot. ▲

Gunta Anča, SUSTENTO valdes priekšsēdētāja

14. SAEIMAS VĒLĒŠANAS

2022. gada 1. oktobrī

7.00 - 20.00

© Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācija SUSTENTO

Projekts tiek finansēts Latvijas Republikas dotācijas ietvaros, ko administrē Labklājības ministrija.

Par avīzes saturu atbild Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācija SUSTENTO.

Redkolēģija: Gunta Anča, Līgita Liepiņa, Iveta Neimane, Ineta Osipoviča, Svetlana Sproģe, Edvīns Fricis Svārs, Kristīne Veispale
Redaktore: Valda Lutiņa

Kontaktinformācija:

Elizabetes iela 57-15, Rīga, LV-1050,
tālrunis 67590437.

e-pasts: sustento@sustento.lv

Mājas lapa: www.sustento.lv

Pārpublicēšanas gadījumā atsauce obligāta.
Avīzes makets un druka SIA "ANDIMAR-J"

Starptautiskais tiesiskais un politiskais regulējums

Tiesības vēlē un tikt ievēlētām noteiktas jau Vispārējā Cilvēktiesību deklarācijā 1948. gadā. Taču gadiem ejot, tapa skaidrs, ka šīs tiesības nevar realizēt cilvēki ar invaliditāti tādēļ, ka vēlēšanu procesā ir ārkārtīgi daudz dažādu šķēršļu. Tieši tādēļ ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 29. pantā "Līdzdalība politikajā un sabiedriskajā dzīvē" ir skaidri noteikts, kas jā dara valstij, lai vēlēšanu procesu padarītu pieejamu ikvienam. Latvija ir ratificējusi ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām, tādēļ arī

vēlēšanu procesam Latvijā ir jābūt pieejamam.

Tikai neliels ieskats dažos jautājumos, par kuriem runā konvencija. Tā nosaka, ka cilvēki ar invaliditāti var pilnvērtīgi piedalīties politikajā un sabiedriskajā dzīvē vienlīdzīgi ar citiem. Cilvēkiem ar invaliditāti ir tiesības balsot un tikt ievēlētiem, tādēļ ir jāņem vērā vairāki priekšnoteikumi, lai to varētu nodrošināt:

- balsošanas procedūrai un materiāliem ir jābūt pieejamiem, viegli saprotamiem un lietojamiem;

- garantēt cilvēku ar invaliditāti kā vēlēšanu brīvas gribas izpausmi un, lai to nodrošinātu, ļaut izvēlēties kādu citu cilvēku, kas sniedz atbalstu un palīdz piedalīties balsošanas procesā;

- nepieciešamības gadījumā var izmantot jaunākās tehnoloģijas, kas vēlēšanu procesu padara ievērojami pieejamāku;

- lai novērtētu vēlēšanas procesa pieejamību, novērstu šķēršļus un uzlabotu situāciju, ir jākonsultējas ar cilvēku ar invaliditāti organizācijām, kuras spēj sniegt vislabākos ieteikumus. ▲

Vēlēšanu pieejamības nodrošināšana

Centrālā vēlēšanu komisija (CVK) Latvijā cenšas atbildīgi pieiet un nodrošināt balsošanas iespējas visai sabiedrībai. Bet gadās, ka pats cilvēks ar invaliditāti neiedomājas paprasīt to, kas viņam pienākas gan pēc starptautiskas, gan Latvijas likumdošanas, gan pēc tīri cilvēciskas attieksmes. Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācija SUSTENTO ir informējusi CVK par visām prasībām, lai nodrošinātu pieejamas vēlēšanās visai sabiedrībai.

Aicinām iepazīties ar nepieciešamībām, kurām jābūt nodrošinātām, lai cilvēki ar dažādu invaliditāti varētu apmeklēt vēlēšanu iecirkni. Ja saskaraties ar nepilnībām, lūdzam par tām informēt CVK, zvanot uz tālruni 67049999.

Ceļš uz vēlēšanu iecirkni

Autostāvvietā

Speciālajai autostāvvietai jāatrodas iespējami tuvu pieejamai ieejai. No speciālās stāvvietas jābūt uzbrauktuvei uz ietvi. Uzbrauktuvei jābūt ar cietu, gludu virsmu.

Ja pie ēkas nav iekārtota speciālā stāvvietā, tad jābūt izveidotai pagaidu stāvvietai no divām parastām stāvvietām, izvietojot pagaidu zīmi par speciālo stāvvietu.

Ceļš no sabiedriskā transporta

Ceļam no sabiedriskā transporta jābūt bez šķēršļiem – bedrēm, augstām ielu apmalēm – vai jābūt ar norobežojošu lenti izveidotam ceļam uz ielas braucamās daļas.

Ieeja

Ieejai vēlēšanu iecirknī jābūt vienā līmenī ar ietvi vai ar izbūvētu uzbrauktuvi. Ja pie galvenās ieejas ir pakāpieni un nav citas ieejas bez pakāpieniem, var uzlikt pārnēsājamo uzbrauktuvi kā risinājumu iekļuvei ēkā.

Ieejas durvju platumam jābūt ne mazākam par vienu metru; tām jāveras viegli. Ja ēkai ir divvērtņu durvis, vēlēšanu laikā jābūt iespējai atvērt abas vērtnes.

Telpa

Vēlēšanu iecirknim jābūt ēkas 1. stāvā vai ar pieejamu liftu, ja iecirknis ir augstākā stāvā. Kā alternatīva var būt 1. stāvā izvietots viens reģistrācijas galds cilvēkiem ar pārvietošanās grūtībām, turpat izvietojot vēlēšanu urnu un kabīni.

Informācija

Pie vēlēšanu iecirkņa skaidri redzamā vietā jābūt norādei uz pieejamu ieeju vēlēšanu iecirknī. Vēlams arī norādīt telefona numuru, uz kuru var zvanīt, ja nepieciešama palīdzība.

Vēlēšanu iecirkņa iekārtojums

Vēlēšanu iecirknī jābūt norādēm uz vēlēšanu reģistrāciju, vēlēšanu kabīnēm un kabīni vai vietu vēlētajiem ar invaliditāti, kurus pavada asistents, vēlēšanu urnu, labierīcībām un izeju.

Ja pieejams ceļš (bez šķēršļiem – sliekšņiem, pakāpieniem) atšķiras no kopējās plūsmas, tad uz to jābūt norādei.

Vēlēšanas kabīnes

Vēlētāju reģistrācija

Mēbeles un izkārtojums

Vēlēšanu iecirkņa reģistrācijas galdam jābūt pieejamā ceļā. Mēbeļu izkārtojumā jāparedz brīvas ejas, pa kurām brīvi varētu pārvietoties vēlētāji, kuri izmanto pārvietošanās palīg līdzekļus.

Jābūt vēlēšanas vietai vēlētājiem,

kurus pavada asistents vai uzticības persona.

Vēlēšanu kabīnēs jābūt pietiekamam apgaismojumam vai nepieciešamības gadījumā papildu apgaismojumam.

Pieejami galdi ir nepieciešami gan cilvēkiem riteņkrēslā, gan cilvēkiem, kuru kustības ir ierobežotas, gan cilvēkiem ar redzes traucējumiem, lai viņi varētu piesēsties taisni pie galda virsmas.

Ja nav iespējams nodrošināt pieejamus galdus, tad risinājums var būt rakstīšanas paliktnis, kuru asistents vai palīgs no vēlēšanu iecirkņa palīdz turēt cilvēkam pieejamā veidā. Jābūt arī sagatavotai pildspalvai parakstam, vēlams gēla, kura ir bez turētāja.

Ikvienam, kam nepieciešama atpūta, jābūt iespējai apsēsties. Vēlami krēsli ar roku balstiem un bez tiem. Krēsliem jābūt vietā, lai

tie netraucētu citus vēlētājus, kā arī no tiem nevarētu redzēt citu vēlētāju izdarīto izvēli.

Vēlēšanas vietai, kas paredzēta vēlētājiem, kurus pavada asistents vai uzticības persona, jābūt ar pieejamu galdu un diviem krēsliem. To vēlams iekārtot vietā, kurā cilvēki var sarunāties, netraucējot citus (piemēram, lasīt priekšā partiju deputātu kandidātu sarakstu neredzīgam cilvēkam).▲

Viegli uztverama informācija par vēlēšanām

Vēlēšanas ir saistītas ar daudziem juridiskiem jautājumiem un jēdzieniem, kas ne vienmēr ir viegli saprotami. Kas ir vēlētāju reģistrs? Kas ir aizklāta balsošana? Ko nozīmē nodot balsi glabāšanā?

Lai šī svarīgā informācija tomēr būtu saprotama ikvienam, Centrālā vēlēšanu komisija sadarbībā ar Viegļās Valodas aģentūru ir sagatavojuši bukletu par vēlēšanām vieglajā valodā. Tajā īsi un viegli uztveramā formā var izlasīt gan vispārējo informāciju par vēlēšanām – kas var balsot, kā notiek deputātu sarakstu veidošana, kas ir pirmsvēlēšanu programmas un kur ar tām var iepazīties, gan ļoti praktisku informāciju par vēlēšanu norisi. Piemēram, par dokumentu pārbaudi vēlēšanu iecirknī, vēlēšanu materiālu saņemšanu, balsošanas gaitu.

Bukletā ietverta arī cilvēkiem ar invaliditāti noderīga informācija par to, kādos gadījumos var pieteikt balsošanu mājās, kā to izdarīt, kādos gadījumos balsošanas iecirknī vēlētājam drīkst palīdzēt u. c.

Informācija bukletā ir viegli pārskatāma, un tajā var atrast atbildes uz visiem būtiskākajiem jautājumiem par 14. Saeimas vēlēšanām.▲

14. Saeimas vēlēšanas

Centrālās vēlēšanu komisijas izdevums vieglajā valodā

Rīga, 2022

Šobrīd Latvijā visi vēlēšanu iecirkņi vēl nav pieejami. Tomēr Centrālā vēlēšanu komisija (CVK) ir darījusi visu, lai jums būtu vieglāk atrast to iecirkni, kurā ērti var iekļūt cilvēki riteņkrēslā.

To jūs varat uzzināt CVK mājaslapā vai arī piezvanot uz tālruni 67049999.

Atverot CVK mājaslapu www.cvk.lv, turpmākais ceļš: vēlēšanas → vēlēšanu iecirkņi → izvēlieties savu pilsētu/novadu un norādīs pieejamu iecirkni.▲

Balssšanas kārtība vēlēšanu iecirknī

14. Saeimas vēlēšanās vēlētāji varēs balsot jebkurā vēlēšanu iecirknī Latvijā. Vēlēšanu dienā, 1. oktobrī, iecirkņi būs atvērti no plkst. 7.00 līdz 20.00.

Vēlētāji, kam nebūs iespēju nobalsot vēlēšanu dienā, varēs nodot balsi glabāšanā trīs dienas pirms vēlēšanu dienas 66 vēlēšanu iecirkņos Latvijā.

Vēlētāji varēs pieteikt balsošanu savā atrašanās vietā, ja veselības stāvokļa dēļ nav iespējams nokļūt vēlēšanu iecirknī. Pieteikt balsošanu savā atrašanās vietā var arī slimojošu personu aprūpētāji un vēlētāji īslaicīgās aizturēšanas vietās. Uzticības persona var arī aizpildīt un iesniegt pieteikumu vēlētāja vārdā.

Kāda ir balsošanas kārtība vēlēšanu iecirknī?

Dodoties balsot, jāņem līdzi pase vai personas apliecība. Balsot jādodas uz jebkuru vēlētājam ērtāko vēlēšanu iecirkni.

Ierodoties vēlēšanu iecirknī, jāuzrāda pase vai personas apliecība.

turpinājums 4. lpp. »

* sākums 3. lpp.

Vēlēšanu iecirkņa komisijas darbinieki elektroniskajā tiešsaistes vēlēšanu reģistrā pārliecināsies, ka vēlētajam ir tiesības balsot un atzīmēs, ka vēlētais nobalsojis.

Vēlētāja vārdu, uzvārdu un personas kodu ierakstīs papīra balsotāju sarakstā, kurā būs jāparakstās par vēlēšanu materiālu saņemšanu.

Saņemot balsošanas materiālus, jāpārliecinās, vai uz vēlēšanu aplokšnes ir attiecīgā iecirkņa zīmogs un vai ir izsniegtas visas attiecīgajā vēlēšanu apgabalā pieteikto kandidātu sarakstu zīmes.

Pēc tam jānododas uz vēlēšanu kabīni vai balsošanai paredzēto nodalījumu, kur vienatnē jāizdara sava izvēle.

No visām vēlēšanu zīmēm jāizvēlas viens kandidātu saraksts, par kuru balsot.

Vēlēšanu zīmi var atstāt negrozītu vai arī atzīmēt “+” zīmi tiem kandidātiem, kuru ievēlēšanu vēlētais īpaši atbalsta, vai izsvītrot to kandidātu vārdus, uzvārdus, kuru ievēlēšanu vēlētais neatbalsta.

Šī vēlēšanu zīme jāievieto vēlēšanu aploksnē, tā jāaizlīmē un jāiemet vēlēšanu kastē.

Pārējās (pāri palikušās) vēlēšanu zīmes ieteicams izmest papīrgrozā. Zīmes atļauts ņemt arī līdzi, taču tad ieteicams no brīvi pieejamajām zīmēm paņemt tā saraksta zīmi, par ko vēlētais balsoja, lai, izejot no iecirkņa vēlētajam būtu pilns zīmju komplekts un neviens nevarētu uzzināt, kā vēlētais balsojis.▲

Saīsināti no www.cvk.lv

Kur ziņot par iespējamiem pārkāpumiem Saeimas vēlēšanās?

- Par slēpto aģitāciju (maksas aģitāciju, kurai nav norādīts tās apmaksātājs)
- Par administratīvo resursu izmantošanu priekšvēlēšanu aģitācijā

80002070

Mobilajā lietotnē "ZIŅO KNAB"

- Par neatļautu priekšvēlēšanu aģitāciju vēlēšanu dienā un dienu pirms vēlēšanām pilsētvidē (pie iecirkņa, aģitācijas plakāti, skrejlapu dalīšana utml.)
- Par sabiedriskas kārtības pārkāpumiem

110

- Par vēletāju gribas prettiesisku ietekmēšanu, tajā skaitā balsu pirkšanu, kā arī apzināti nepareizu balsu skaitīšanu

67208964

dd@vdd.gov.lv

Piefiksē pārkāpumu

- Par priekšvēlēšanu aģitācijas pārkāpumiem elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos

67221848

neplp@neplp.lv

www.neplpadome.lv

- Par personas datu aizsardzības pārkāpumiem

67686031

Agita.Silniece@dvi.gov.lv

Balšana vēlētāja atrašanās vietā

Vēletāji Latvijā, kuriem **veselības stāvokļa dēļ nav iespējas nokļūt vēlēšanu iecirknī**, var pieteikties balsošanai savā atrašanās vietā.

Pieteikt balsošanu savā atrašanās vietā var arī slimojošu personu aprūpētāji un vēletāji īslaicīgās aizrūšanas vietās.

Kā var pieteikties?

Lai pieteiktu balsošanu savā atrašanās vietā, vēletājam jāuzraksta iesniegums, kas no **26. septembra līdz 1. oktobrim** jānogādā vēletāja atrašanās vietai tuvākajā vēlēšanu iecirknī. Nogādāt pieteikumu vēlēšanu iecirknī var **jebkura vēletāja uzticības persona**. Uzticības persona var arī aizpildīt un iesniegt pieteikumu vēletāja vārdā, norādot vēletāja uzticības personas vārdu un uzvārdu.

Ņem vērā! Ja iesniegums iecirknī tiks nogādāts vēlēšanu dienā, 1. oktobrī, tad obligāti izpildāmi ir tie iesniegumi, ko vēlēšanu komisija būs saņēmusi līdz plkst. 12.00. Savukārt iesniegumi, kas saņemti vēlēšanu dienā pēc plkst. 12.00, jāizpilda, ja vēlēšanu iecirkņa komisijas darbiniekiem būs iespējams ierasties vēletāju atrašanās vietā līdz plkst. 20.00.

Likums neparedz iespēju balsošanai vēletāja atrašanās vietā pieteikties pa telefonu. Šāda norma ir ieviesta ar mērķi izvairīties no viltus pieteikumiem.

Balšanas atrašanās vietā norise
Balšanas kārtība vēletāja atrašanās vietā ir tāda pati kā vēlēšanu iecirknī. Vēletājam jāuzrāda derīga Latvijas pilsoņa pase vai personas apliecība,

jāparakstās balsotāju sarakstā, tiešsaistes vēletāju reģistrā tiks izdarīta atzīme, ka vēletājs nobalsojis, un tiks izsniegta viena vēlēšanu aplokšne un viens vēlēšanu zīmju komplekts.

Svarīgi, lai vēletājam, kurš balso dzīvesvietā arī tiktu nodrošināts aizklātums, lai neviens neietekmē vēletāja izvēli. Tajā pašā laikā vēletājs, kuram ir funkcionāli traucējumi, kas liedz parakstīties balsotāju sarakstā vai izdarīt atzīmes vēlēšanu zīmē, drīkst izraudzīties sev uzticības personu. Šī persona nedrīkst būt vēlēšanu komisijas loceklis.

Balšanu vēletāja dzīvesvietā drīkst novērot arī novērotāji, taču šajā gadījumā novērotājiem ir nepieciešams saņemt vēletāja piekrišanu.▲

Saīsināti no www.cvk.lv